

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

16 Vtrùm donatio facta ad certum vsum vel finem, vel sub certo onere, si illud onus, vel ille finis non præstetur, sit valida.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

tantum in foro externo & quoad præsumptionem; sicut in matrimonio & sponsalibus; sed etiam in conscientia. Ratio est; quia etsi Ius non possit supplere consensum in sponsalibus & matrimonio, eò quòd in his quisque sit sui Iuris, nec vlla potestas humana possit alteri dare potestatem mei corporis ad vsum matrimonij absque meo consensu; potest tamen illum supplere in vltimis voluntatibus; quia res externæ subiunt dispositioni Iuris humani, suppetente iusta causa. Idem potuisset in aliis contractibus, si voluisset, sed iustas ob causas non fecit. Causa verò, cur in vltimis voluntatibus, non in aliis, ita statuerit, est, quia mortuo testatore, non superest qui possit eius mentem interpretari, quomodo conditionem intellexerit, serione an ioco adiecerit, an satis aduerterit qualis conditio esset: vnde nasci potuissent plurimæ lites. Deinde si conditio sit turpis, merito rejicitur, in pœnam testatoris: si impossibilis, rejicitur tamquam impertinens. In aliis contractibus non rejicitur, sed reddit contractum irritum; quia, contrahentes rursus contrahere possunt, si velint. Si tamen testator putabat conditionem possibilem & honestam, non rejicitur, sed irritam reddit dispositionem, vt docet Gomezius supra num. 65. & alij; ex L. Seruo manumisso. §8. de conditione indebiti.

Conditio nubendi vel non nubendi.

Conditio, *Si non nupservis si uxorem non duxeris*, appositæ vltimæ voluntati, habetur Iure Digestorum pro non adiecta. L. Titia. 100. de conditionibus & demonstrat. idque fauore matrimonij, vt Respub. augeatur. postea tamen Iure Codicis hoc restrictum est ad primas nuptias; & constitutum vt in secundis hæc conditio vim haberet, ita vt si contra facias, legatum amittas; Authentica, Cui relictum. C. de indicta viduitate tollenda. Patem modò vim habet conditio, *Si Religionem non ingrediaris*. Ita Gomezius supra n. 78. & alij. Si dicatur, *Lego tibi 200. si nupservis*, nihil addendo de ingressu Religionis, consequeris 200. etiam si Religionem ingrediaris. Conueniunt in hoc omnes DD. teste Molina disput. 207. & habetur aperte Nouella 123. de sanct. Ep. c. 37. & Authent. Nisi rogati. C. ad S. C. Trebellian. Ratio est; quia non censetur de Religione cogitasse, cum id non expresserit; ac proinde noluisse eam excludere. Si autem dicatur, *Lego 200. si nupservis, 100. si Religionem ingrediaris*, est dubium. Multi enim tenent te habiturum 200. etiam si Religionem ingrediaris, quia illa conditio, si nupservis, quatenus retrahere potest à Religione, habenda pro non adiecta. Silvester verbo Hereditas 4. qu. vlt. Medina q. 23. Panorm. in cap. In præsentia, de probationibus. estque communior sententia Iuris peritorum. colligitur ex Authenticis proximè citatis. Contrarium tenet Couarruias lib. 1. variar. c. 19. num. 7. & sequentibus, cum aliis quos citat. Eadem placet Molina disput. 207. etsi contrariam fateatur probabilem. Ratio est; quia testator expressè contrarium statuit, & potuit ad hoc iusta ratione moueri. hoc tamen ex circumstantiis iudicandum est.

Nihilominus prior sententia videtur Iuri conformior, vt docet Felinus cap. In præsentia, de probationibus, nu. 37. vbi pro hac sententia adducit Ioannem Andream, Antonium de Butrio, Romanum, Bartolum, Albericum, Abbatem, Matthesianum, & Baldum; quamuis Baldus sibi non con-

stans alibi doceat contrarium. Pro eadem Couarruias lib. 1. variar. cap. 19. n. 9. citat Soncinatem, Arcinum, Iasonem, & Ioannem Crotum. Idem passim tenent Summisæ. Ratio est; quia si quis benè consideret, Nouella illa 123. Iustiniani c. 37. non nititur præsumptione tacite voluntatis testatoris (vt volunt Auctores contrariæ sententiæ, qui proinde nolunt illam locum habere, quando testator expressè Monasterium excludit) sed absolute intendit fauere pietati, etiam contra testatoris voluntatem; & idèd vult talem clausulam haberi pro non adiecta: sicut Iure Digestorum clausula, *Si non nupservis*, habebatur pro non adiecta, quia volebat Ius fauere nuptiis. Quomodo enim præsumi potest passim de quouis testatore, qui sic disponit; *Lego Fulvia 200. si nupservis, si autem non nupservis, 100.* non cogitasse de statu Religionis, & si cogitasset, ita affectum fuisse erga illam, vt Fulvia ingredientem Religionem relicturus esset 200. perinde ac nubenti? Sanè hoc præsumi non potest, sed potius contrarium. nam ingredi Religionem est maxime affine ei, quod est non nubere; & homines tunc omnia expendere solent. Deinde pauci erga Religionem ita sunt affecti, vt ita vellet disponere. Quidquid enim ad Religionem peruenit, videtur familiæ perire. Vnde idem Iustinianus eadem Nouella in fauorem Religionis statuit, ne parentes possent filios Religionem ingredientiæ legitima priuare, sed vt hanc tenerentur Monasterio dare. Et multa alia ibidem constituit in Religionis fauorem, ne parentes & consanguinei quidquam ingredientibus detraxerent. Quare etiam si constet de contraria voluntate testatoris, nihilominus clausula illa habebitur pro non adiecta, vt rectè docent Auctores supra citati.

Nec obstat, quod Couarruias obiicit; Neminem qui serid Religionem cogitet, ratione talis clausule auertendum: quia etsi id verum sit quando legatum est paruum (nam ob tale ne nuptias quidem omittet, qui serid de illis cogitat) non tamen quando est amplissimum, ex quo manens in sæculo maxima bona ad Dei gloriam perficere poterit; quod legatum diuites amici occupabunt, & vanè expendent, si Religionem ingressus fuerit. Addo, non tantum agi ne auertantur qui firmo animo Religionem destinant; sed etiam ne illi qui de illa delibitant.

DVBITATIO XVI.

Vtrum donatio facta ad certum vsum vel finem, vel sub certo onere, si illud onus, vel ille finis non præstetur, sit valida.

Dico Primò, Quando aliquis donat ob certum finem, si non intendat ad illum finem obligare, sed solum allucere animum, vel præbere media ad illum consequendum, si placuerit; non est irrita donatio, etiam si finis non sequatur. v. g. Petrus legauit puellæ 100. vt nubat, nec aliud expressit; illa verò ante nuptias obiit; legatum non est restituendum, sed transit ad heredes puellæ, imò etiam si manens in vita coleret cælibatum in sæculo, vel ingrederetur Religionem, non teneretur restituere, vt docet Molina disput. 208. quia non censetur legato maius bonum voluisse impedire,

125
Donatio ad allicien- dum ani- mum.

dire, nisi aliunde de contrario constet. Ob hanc causam valida est donatio, qua quis donat collatori ad allicendum ipsius animum, ut beneficium conferat; vel mercatori, ut ad mutuandum inclinetur; vel puella, ut ad consensum flectatur, quamvis finis non sequatur. quia non est donatio conditionata, sed absoluta, facta non animo obligandi, sed tantum allicendi ad liberum consentium. unde potest acceptare, etiamsi non intendat prestare quod donator exoptat.

126
Donatio ad certum vsum vel finem.

Dico Secundo, Si intendat donatarius ad illum finem vel vsum obligari, donatio erit irrita, sine non praestito, si ille sit principalis finis donationis: si vero sit secundarius, non erit irrita, poterit tamen in irritum reuocari, si donatarius nolit prestare. Ita docet Ioannes Medina C. de restitu. quest. 24. Prior pars patet ex multis textibus, et de conditione causa data non secuta. & C. de conditione ob causam. quibus conceditur repetitio causa non secuta.

Probat, quia quando dat ad certum vsum, tamquam ad finem principalem, limitat suam donationem ad illum vsum, nec habet aliam causam cur velit rem esse ipsius. sicut enim est in potestate ipsius donare, ita etiam limitare suam donationem ad certum finem & vsum, prout placuerit; nam tota vis donationis pendet ex intentione donantis. ut si parens det filio pecuniam, eo dumtaxat fine ut emat liberos; si filius non emerit, tenetur ad restitutionem; quia donator limitauit donationem suam ad certum vsum; nec aliam causam donandi habuit. si tamen filius bona fide conatus fuisset emere, & aliunde fuisset impeditus; vel si insumpsisset in res alias aequae viles, non esset obligandus ad restitutionem; quia parens posset praesumi id ratum habere. Idem dicendum de similibus donationibus. Altera pars probatur, quia etsi finis secundarius non praestetur, tamen subest finis principalis, ob quem donatio est facta; & ita non censetur irrita, nisi ex circumstantiis constet aliam donatoris mentem fuisse. ut si des Monasterio 100. aureos sub aliquo onere, est valida donatio, etiamsi Monasterium onus non praestiterit, quia non censetur ille principalis finis donationis, sed salus animae, ob quam Monasterio videtur absolute donatum, etsi cum onere. imò nec reuocari potest, nisi id additum sit in donatione, vel nisi aliunde constet, eam donatoris mentem fuisse, ut docet Medina supra, & colligitur ex cap. Verum, de condit. appositis. potest tamen compelli Monasterium, ut onus impleat; quod si nolit, per sententiam iudicis potest priuari. Si tamen impletio oneris non est in ipsius potestate, (ut quia alij impediunt, vel pendet à consensu aliorum, qui nolunt consentire) non potest compelli. sufficit enim ut sit paratum facere quantum in se est, ut onus impleat. non enim donator censetur aliud intendisse, nisi expresserit; cum recta ratio non plus exigat, quam homo possit prestare. Idem dicendum de omnibus donationibus, quae ob aliquem finem principalem fiunt, cum aliquo onere annexo.

127
Si finis secundarius non praestetur.

Donans sub certo onere.

127
Si finis secundarius non praestetur, tamen subest finis principalis, ob quem donatio est facta; & ita non censetur irrita, nisi ex circumstantiis constet aliam donatoris mentem fuisse. ut si des Monasterio 100. aureos sub aliquo onere, est valida donatio, etiamsi Monasterium onus non praestiterit, quia non censetur ille principalis finis donationis, sed salus animae, ob quam Monasterio videtur absolute donatum, etsi cum onere. imò nec reuocari potest, nisi id additum sit in donatione, vel nisi aliunde constet, eam donatoris mentem fuisse, ut docet Medina supra, & colligitur ex cap. Verum, de condit. appositis. potest tamen compelli Monasterium, ut onus impleat; quod si nolit, per sententiam iudicis potest priuari. Si tamen impletio oneris non est in ipsius potestate, (ut quia alij impediunt, vel pendet à consensu aliorum, qui nolunt consentire) non potest compelli. sufficit enim ut sit paratum facere quantum in se est, ut onus impleat. non enim donator censetur aliud intendisse, nisi expresserit; cum recta ratio non plus exigat, quam homo possit prestare. Idem dicendum de omnibus donationibus, quae ob aliquem finem principalem fiunt, cum aliquo onere annexo.

128
Si finis secundarius non praestetur, tamen subest finis principalis, ob quem donatio est facta; & ita non censetur irrita, nisi ex circumstantiis constet aliam donatoris mentem fuisse. ut si des Monasterio 100. aureos sub aliquo onere, est valida donatio, etiamsi Monasterium onus non praestiterit, quia non censetur ille principalis finis donationis, sed salus animae, ob quam Monasterio videtur absolute donatum, etsi cum onere. imò nec reuocari potest, nisi id additum sit in donatione, vel nisi aliunde constet, eam donatoris mentem fuisse, ut docet Medina supra, & colligitur ex cap. Verum, de condit. appositis. potest tamen compelli Monasterium, ut onus impleat; quod si nolit, per sententiam iudicis potest priuari. Si tamen impletio oneris non est in ipsius potestate, (ut quia alij impediunt, vel pendet à consensu aliorum, qui nolunt consentire) non potest compelli. sufficit enim ut sit paratum facere quantum in se est, ut onus impleat. non enim donator censetur aliud intendisse, nisi expresserit; cum recta ratio non plus exigat, quam homo possit prestare. Idem dicendum de omnibus donationibus, quae ob aliquem finem principalem fiunt, cum aliquo onere annexo.

DUBITATIO XVII.

Utrum donatio ob causam praeteritam vel praesentem sit valida, si causa non subsit.

129
Si causa non subsit.
R Espondeo, Talem donationem esse inualem, nisi donator actu vel habitu ita sit affectus, ut illam censeatur velle valere, quamvis causa non subsit. colligitur ex Medina q. 24. Probat Primo, Quia talis donatio est inuoluntaria: procedit enim ex errore; quae si non esset, donatio non fieret: atqui donatio ut omnino valida sit, debet esse plene voluntaria, cum ex liberalitate pendeat. Secundo, Quando error dat causam contractui vel alteri dispositioni; actus est irritus, vel saltem in irritum reuocabilis, ut ostensum est supra cap. 17. Dubitat. 5. atqui hic dat causam actui: ergo. Tertio, Cum quis exprimit se donare ob causam, videtur donatio fieri sub conditione, si causa subsit: ergo si illa conditio non subsistit, donatio est nulla. Hoc tamen argumentum non est firmum; quia expressio causae non habet vim conditionis; ut patet in contractu matrimonij, si quis ita dicat, Accipio te in uxorem, quia es bonis moribus, quia diues, &c. talis enim contractus est validus, siue causa illa extet in re, siue non. solum enim exprimitur quid moueat & impellat animum ad contrahendum, non autem ponitur vlla conditio consensui.

Circa hanc assertionem Aduertendum est, si res absolute doneatur, & error non sit circa substantiam rei donanda, vel personam donatarij, vel circa substantiam ipsius actus (ut cum est error circa causam principalem, dantem speciem actui) sed solum circa conditionem accidentariam, vel causam secundariam, donationem non esse omnino irritam: dici tamen inualem, quia pro arbitrio donantis reuocari potest, errore cognito. & quidem si donatarius est causa deceptionis, tenetur errorem detegere, & ponere rem totam in arbitrio donatoris, ut donationem ratificet vel reuocet. si vero non est causa, non videtur ad hoc teneri. unde poterit retinere, donec reuocetur, iuxta ea quae d. Dub. 5. c. 17. diximus.

Discrimen erroris circa substantiam, & circa conditionem accidentariam.

130
Dixi, Nisi actu vel habitu, &c. quia saepe fit, quae iam ita esse affectum, ut si sciret causam esse falsam, nollet donare; tamen quia dedit, non vult donationem esse irritam. ut si donasti aliquid amico, quia putas illum curasse aliquod negotium, quod non curauit; tamen multa alia tua causa fecit, ob quae velles donationem confirmare.

Petes, Quando causa, ob quam aliquid datur, non subsit; quomodo scietur utrum velit donationem valere, an non?

131
Resp. Quando id non exprimitur, esse colligendum ex conditione dantis & accipientis, & rei donatae, & ex conditione causae. si enim causa ob quam datur non est principalis, sed secundaria, ob quam hic & nunc solum se applicat ad donandum, & extat aliqua causa principalior; tunc donatio non est censenda irrita, etiamsi illa causa secundaria non extet, ut patet exemplo allato. item cum datur elemosyna pauperi simulanti fidem Catholicam, vel sanctitatem; nam principalis causa dandi est paupertas. posset tamen talis donatio reuocari, si error ei causam dedit. deinde etsi causa principalis

130
131
Causa principalis & secundaria dandi.